

Tukea tarvitseva oppilas ja arviointi

Tuen tarpeet luokissa

- ▶ Syksyllä 2017 Suomen perusopetuksen oppilaista 9,7% sai tehostettua tukea ja 7,7% erityistä tukea. (Tilastokeskus)
- ▶ Arvioidaan, että 20-25 prosentilla suomalaisista on eritasoisia oppimisen vaikeuksia. (Halinen et al.2016)
- ▶ Tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat pääasiassa yleisopetuksen opetusryhmissä saaden tukea opintoihinsa ja koulunkäyntiinsä esim. osa-aikaisen erityisopetuksen, tukiopetuksen tai avustajapalveluiden muodossa.
- ▶ Päävastuu erityisesti tehostetun tuen vaiheessa olevien oppilaiden opettamisesta sekä arvioinnista on luokan- ja aineenopettajilla.

Arvioinnista säädettyä

- ▶ *Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.*
- ▶ *Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti.*
- ▶ *Arvioinnissa on käytettävä monipuolisia menetelmiä ja opettaja tulee huolehtia, että edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ei ole esteitä.*
- ▶ *Lievätkin oppimisvaikeudet ja esim. kielitaidon puutteet on otettava huomioon arviointitilanteissa. Samoin otetaan huomioon esim. opetuksen erityiset painoalueet.*

Tuen kokonaisuus

- ▶ Arvioinnin eriyttäminen vs. oppilaan tukeminen arvioinnin avulla.
- ▶ Opetussuunnitelmassa mainittu lisäajan tarjoaminen arviointitilanteissa, suulliset kokeet ja apuvälineet.
- ▶ Arviointi on osa oppilaan tuen kokonaisuutta ja tukemista ja eriyttämisen lähtökohta
- ▶ Samat arviointitavat eivät sovi kaikille oppilaille. Kun oppilaalla on koulunkäynnissä haasteita voivat arviointituotokset heijastaa enemmän hänen oppimisen haasteitaan kuin hänen tietämystänsä aineesta.
- ▶ Arvioinnin suunnittelemisen ja toteuttamisen siten, että sen avulla ohjataan ja kannustetaan oppilaan oppimista ja itsearviointitaitojen kehittymistä sekä saadaan selville mahdollisimman totuudenmukaisesti oppilaan osaamisen mitattavassa asiassa tulisi olla opettajan tavoite.

Arvioinnin tehtävät oppilaan tukemisessa

Seulonta

- Onko ongelmia, joita ei olla huomattu?

Edistymisen seuranta

- Edistyykö oppilas riittävästi suhteessa tavoitteisiin?

Opetuksen suunnittelu

- Mitä voimme tehdä esitääksemme oppilaan oppimista ja hyvinvointia?
- Miten oppilas saavuttaa parhaalla mahdollisella tavalla tavoitteet?
- Millaisilla järjestelyillä saadaan paras mahdollinen tulos?

Arvioinnin tehtävät oppilaan tukemisessa

Resurssinjak

- Tarvitaanko lisää resursseja?
- Kenelle resursseja kohdennetaan ja miten?
- Miten turvataan oikeus erityisopetukseen, tukiopetukseen ja oppilashuollon palveluihin niitä tarvitseville?

Opetussuunnitelmien arviointi

- Opetetaanko oikeita asioita?
- Onko opetussuunnitelman laajuus ja syvyys oikea oppilaalle?

Tuottavuuden arviointi

- Saadaanko tuloksia aikaan?
- Pitääkö tehdä muutoksia tukitoimiin parempien tuloksien saavuttamiseksi?
- Voidaanko tukitoimia vähentää?

Arvioinnin tehtävät oppilaan tukemisessa

- ▶ Arvioinnin avulla saadaan selville, mitkä ovat oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen tilanne sekä oppimisvalmiudet.
- ▶ **Mitä hän jo osaa, mitä ei osaa, miten hän oppii, miten häntä tulee tukea?**
- ▶ Arviointitieto on eriyttämisen ja tukitoimien suunnittelun perusta.
- ▶ **Mikä on oppilaalle opetettavien aiheiden laajuus, syvyys ja etenemisnopeus? Missä ja miten häntä on paras opettaa?**
- ▶ **Voidaanko edetä eteenpäin? Onko tarve kerrata lisää? Ovatko tukitoimet oikeita ja riittäviä?**
- ▶ **Arvioinnin avulla ohjataan oppimista. Autetaan oppilasta näkemään edistymisensä ja kehittämiskohteensa**

Tuen tarpeiden arviointi

Pedagoginen arvio ja selvitys

Vastaako tämä asiakirja niihin kysymyksiin, joita meillä on koskien oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä?

Onko avoimia kysymyksiä?
Mitä asioita meidän tulee vielä selvittää?

Miten oppilaan osaamista on arvioitu ja kuvaako saatu tieto oppilaan osaamista ja tilannetta mahdollisimman totuudenmukaisesti?

Mitä on jo kokeiltu? Mitkä vaikutuksen sillä on ollut?

Mitä on jo kokeiltu? Mitkä vaikutuksen sillä on ollut?

Kauanko haasteet ovat jatkuneet?

Mitä seuraavaksi?

Missä ympäristössä haasteet näkyvät?

Arviointi ja tuen suunnittelu

Muista oppilaan
ja huoltajan
osallisuus

Arvioi alkutilanne

Mitä oppilas jo osaa tai ei osaa?

Mitä oppilaan oppimisvalmiuksista jo tiedetään?

Mihin asioihin oppilas tarvitsee tukea?

Onko jotain asioita, joita täytyy vielä selvittää?

Opetuksen erityiset painoalueet

Aseta tavoitteet

Yksilöllistetyt oppimäärät

Mitä oppilaan tulee tietää, osata ja ymmärtää jakson lopussa?

Onko oppilaalla omia tavoitteita?

Ovatko kaikki osapuolet tietoisia tavoitteista ja onko ne kirjattu oppimissuunnitelmaan tai hojksiin?

Suunnittele toteutus

Kuka tuen antaa?

Missä tuki annetaan?

Mitä materiaaleja käytetään?

Mitä opetusmenetelmiä käytetään?

Kirjaa suunnitelma oppimissuunnitelmaan tai hojksiin!

Suunnittele arviointi

Miten oppilaalle annetaan ohjaavaa palautetta oppimisprosessin aikana?

Miten oppilaan tuen tarpeet otetaan huomioon arviointitilanteissa?

Milloin oppilasta arvioidaan?

Onko oppilaalla mahdollista antaa monipuolisesti näyttöjä osaamisestaan?

Mitkä ovat arvioinnin kriteerit ja ovatko ne kaikkien osapuolten tiedossa?

Arvioi säännöllisesti, onko suunnitelma toimiva!

Tavoitteet

- ▶ **Tavoitteiden selkeys ja läpinäkyvyys selkeyttää myös arviointia**
  - ▶ Tavoitteiden tulee olla oikean tasoiset kyseiselle oppilaalle. Ei liian helpot, mutta mahdolliset saavuttaa.
  - ▶ Tavoitteet voi pilkkoa pienemmiksi, jolloin niiden saavuttamisen seuraaminen on oppilaalle helpompaa. Tarvittaessa voidaan myös palata taaksepäin.
- ▶ Oppilaalla, jolla on paljon haasteita oppimisessa saattaa olla tilanne, että hän saa jatkuvasti huonon arvosanan, vaikka kokee ponnistelevansa oppiakseen.
- ▶ Hän ei saavuta asetettuja tavoitteita, mutta on kuitenkin oppinut ja edistynyt jakson aikana. Tällöin niiden tavoitteiden näkeminen, jotka hän on saavuttanut saattaa olla merkityksellistä tulevan motivoitumisen kannalta.

Tavoitteet

- ▶ Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi ei voi perustua oppilaan edistymiseen suhteessa tavoitteisiin. Todistuksesta tulee käydä ilmi, miten oppilas on saavuttanut lukuvuoden oppiaineen tavoitteet suhteessa arviointikriteereihin.
- ▶ **Niin kauan kuin tukea tarvitsevan oppilaan oppiaineiden oppimääriä ei ole yksilöllistetty, kuvataan myös hänen osaamistaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin.**
- ▶ Sanallista arviointia käyttämällä voidaan kuvata oppilaan edistymistä ja vahvuuksia sekä hänen kiinnostuksen kohteitaan. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.
- ▶ Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla riskinä on se, että opiskellessaan edistyneen ryhmän mukana, suhteessa muuhun ryhmään heikommin menestynyt oppilas saa huonomman arvosanan kuin ansaitsisi. Siksi on tärkeää, että arviointi perustuu aina opetussuunnitelmasta johdettuihin tavoitteisiin ja kriteereihin.
- ▶ Ainekohtaiset oppimistavoitteet voivat täytyä, vaikka lapsen taidot olisivat luokkatovereita heikompia

Opetuksen erityiset painoalueet

- ▶ Oppilaalle voidaan määritellä **TEHOSTETUN JA ERITYISEN TUEN VAIHEESSA** oppiaineeseen opetuksen erityiset painoalueet. Nämä kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin
- ▶ Ne ovat YKSILÖLLISIÄ eli juuri kyseiselle oppilaalle suunniteltuja
- ▶ Ne löytyvät opetussuunnitelmasta, mutta ovat usein opetussuunnitelman matalimpia tavoitteita.
- ▶ Niiden avulla voidaan painottaa joidenkin tiettyjen, juuri tälle oppilaalle olennaisten osa-alueiden merkitystä oppilaan opetuksessa.
- ▶ Painoalueiden valinnassa kiinnitetään huomiota siihen, miten ne mahdollistavat opinnoissa etenemisen.
- ▶ Oppilaalle suunniteltu tuki annetaan kuten muussakin tapauksessa.
- ▶ Opetuksen erityiset painoalueet edeltävät oppiaineen yksilöllistämistä

Opetuksen erityiset painoalueet

- ▶ Arvioinnin tulee aina kohdistua sellaisiin arvioinnin kohteisiin, joita on opetettu ja joiden oppimiseen oppilaalla on ollut mahdollisuus. Jos oppilaalle on asetettu opintojakson alussa omia tavoitteita oppimiseensa, tulee myös arvioinnin kohdistua näiden tavoitteiden saavuttamiseen.
- ▶ Oppilaalla tulee olla myös aina mahdollisuus tavoitella korkeampaa arvosanaa!
- ▶ **Arviointi suhteessa suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin.**
- ▶ Käytännössä arvosana on tyydyttävä tai alle, koska jos oppilas saavuttaa opetussuunnitelman tavoitteet hyvin, ei niiden erityisiin painoalueisiin ole tarvetta.
- ▶ Huoltajien, oppilaan ja opettajien tulee olla tietoisia siitä, kuinka paljon tavoitteita on karsittu ja miten se vaikuttaa arviointiin.

Oppiaineen yksilöllistäminen

- ▶ Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää.
- ▶ Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.
- ▶ Yksilöllistetyn oppiaineen tavoitteet ovat kyseiselle oppilaalle YKSILÖLLISESTI LAADITUT ja ne kirjataan Hojks:iin. Oppilaan edistymistä ja oppimista arvioidaan suhteessa näihin tavoitteisiin.
- ▶ Jos oppilas saavuttaa hänelle asetetut tavoitteet hyvin, hän saa niistä myös hyvän arvosanan.
- ▶ Jos oppilas saavuttaa hyväksytysti opetussuunnitelman tavoitteet, ei oppiaineen yksilöllistämiselle ole perusteita.
- ▶ Yksilöllistetyt oppiaineet näkyvät päättötodistuksessa, mutta yhteishaussa ne lasketaan sellaisenaan pisteitä antaviksi. Yksilöllistetyissä oppiaineissa myös päättöarviointi voi olla sanallinen.

Arvioinnin monipuolisuus

- ▶ Arvioinnin monipuolisuus tarkoittaa erilaisten arviointitapojen käyttämistä rinnakkain sekä sitä, että oppilailla on monenlaisia mahdollisuuksia tarkastella oppimistaan sekä näyttää edistymistään ja osaamistaan.
- ▶ Monipuolinen arviointi antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan mona eri kertaa ja monella eri tavalla yksilöllisesti, pareittain ja ryhmässä.
- ▶ Tällöin yksittäiseen arviointitapaan tai –hetkeen liittyvien haasteiden merkitys kokonaisuudessa pienenee ja arvioinnin validiteetti paranee myös tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla.
- ▶ Erilaiset arviointitavat mahdollistavat, että erilaiset oppilaat voivat näyttää osaamistaan.
- ▶ Tutkimusten mukaan hyvät oppilaat hyötyvät kaikenlaisesta arvioinnista, mutta tukea tarvitsevat oppilaat eivät. Siksi on tärkeää, että myös heillä on välillä mahdollisuus osoittaa osamistaan juuri heille sopivalla arvioitimenetelmällä.

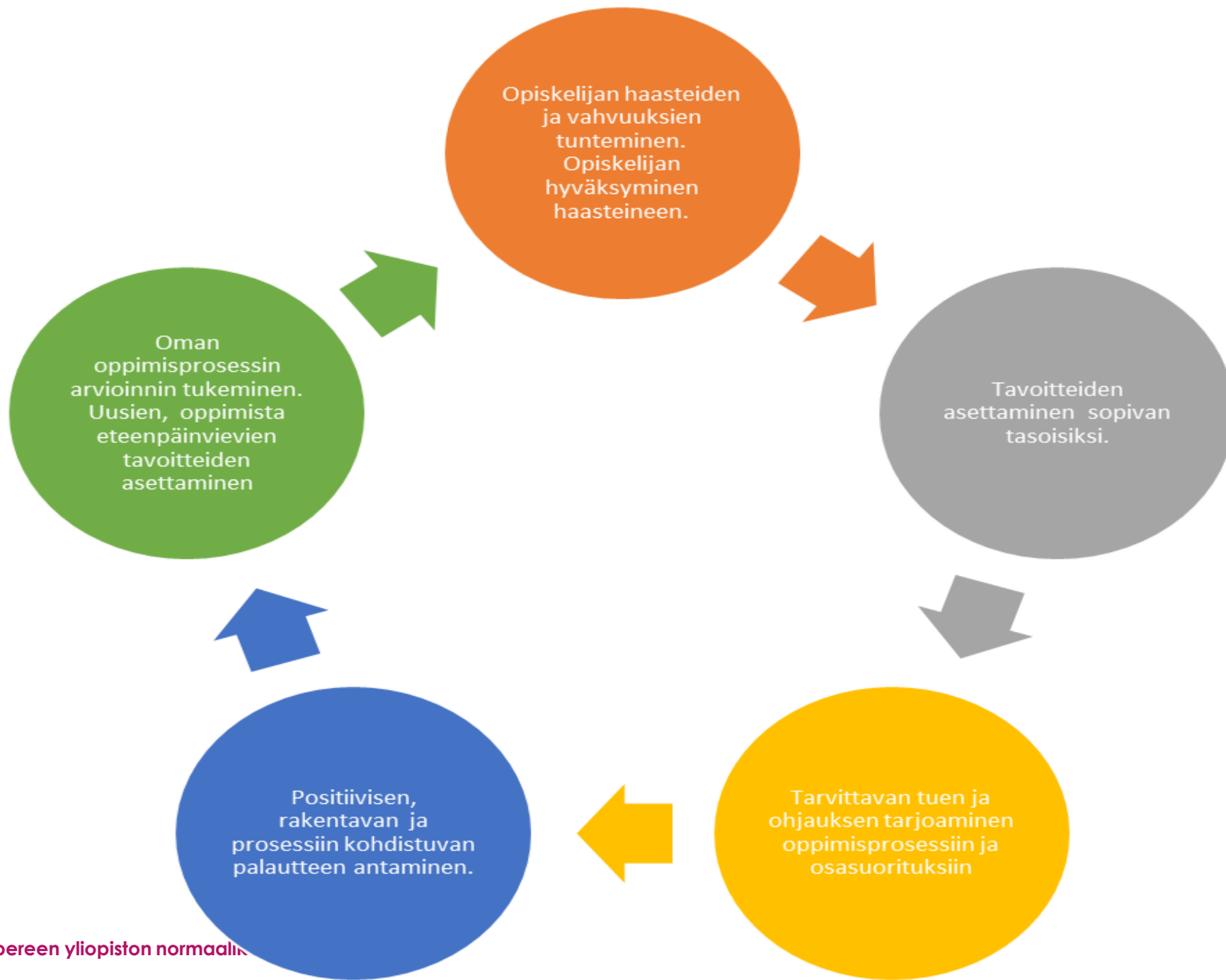

Arvioinnin monipuolisuus

- ▶ Monipuolisella arvioinnilla pystytään vähentämään oppimis- ja koulunkäynnin vaikeuksiin liittyvää arvioinnin vääristymää.
- ▶ Se, että oppilaalla on haasteita esim. kirjallisten kokeiden suorittamisessa ei tarkoita sitä, että hänen kaikki arviointinsa tulisi järjestää toisin. Koetilanne on myös oppimistilanne ja erilaisia arviointitilanteita on hyvä harjoitella.
- ▶ Opettajan tulee vain huolehtia, että arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön eikä ole riippuvainen vain yhdestä yksittäisestä koetilanteesta.

- ▶ Valtaosan arvioinnista tulisi olla formatiivista arviointia
- ▶ Blackin ja Wiliamin (1998) tutkimus osoittaa, että heikosti suoriutuvat oppilaat sekä oppilaat, joilla on oppimisvaikeuksia hyötyvät formatiivisesta arvioinnista vielä muita oppilaita enemmän.
- ▶ Arviointi ja etenkin arvosanat eivät sellaisenaan toimi motivaation lähteenä tukea tarvitsevilla oppilailla.
- ▶ Oppilailla, jotka odottavat epäonnistuvansa ja välttelevät haasteiden kohtaamista joko aktiivisesti tai passiivisesti, on todennäköisesti myös negatiivinen asenne opiskelua kohtaan, he menestyvät heikosti ja alisuoriutuvat kykyihinsä nähden.
- ▶ Haasteiden välttämällä pyritään ylläpitämään myönteistä minäkuvaa. Negatiivisten ajattelu ja toimintatapojen käyttö voi johtaa pitkään jatkuessaan kouluun sopeutumisen ongelmien lisäksi moniin muihinkin pulmiin, kuten ulkoiseen ongelmakäyttäytymiseen ja epäonnistumiseen sosiaalisessa sopeutumisessa.
- ▶ Säännöllisen ohjaavan palautteen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan omaa oppimistaan ja edistymistään, mikä auttaa heitä kiinnittymään kouluun.
- ▶ Kun annettu palaute kohdistuu selkeästi tiettyihin työn tai oppimisprosessin ongelmakohtiin ja sisältää ohjausta siitä, miten oppilas voi parantaa työtään tai suoritustaan, on oppilaan helpompi ottaa palaute vastaan ja parantaa suoritustaan.
- ▶ Kun oppilas pystyy näkemään oman edistymisensä, hän pystyy rakentamaan omaa minäpystyvyyden tunnettaan.

Arvioinnin toteuttaminen

- ▶ Kun oppilaalla on haasteita oppimisensa osoittamisessa, on tärkeää, että molemmat osapuolet tietävät minkä tavoitteen saavuttamista ollaan arvioimassa ja mitä vaatimuksia sen osoittamiseen on.
- ▶ Poista sellaiset osaamisen osoittamisen esteet, jotka pystyt
- ▶ Koepaperin ulkonäkö, työn palauttaminen myöhässä, oppilaan asenne tai se, ettei jakson aikana ole tehty yhtään kotitehtävää, eivät vaikutta arviointiin, jos niitä ei ole selkeästi asetettu tavoitteiksi tai arviointikriteereiksi.
- ▶ Myöskään suullinen koe, kokeeseen annettu lisäaika tai vaikkapa useana päivänä tehty koe yms. eivät ole arviointiin vaikuttavia tekijöitä.
- ▶ Arviointia ei voi käyttää rankaisemisen välineenä!

Työskentelyn arviointi

- ▶ Työskentelyn arviointi perustuu opetussuunnitelman tavoitteisiin eikä esimerkiksi oppilaan persoonaan liittyvään työskentelytyyliin.
- ▶ Oppilasta ohjataan työskentelemään parhaalla mahdollisella tavalla opetussuunnitelman tavoitteita kohti.
- ▶ Työskentelyyn liittyvien tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu, jos oppilaalla on esim. neuropsykologisia haasteita, jotka vaikuttavat hänen sosiaalisiin taitoihinsa, toiminnanohjaukseen tai tarkkaavuuteen.
- ▶ Tällöin tulee huomio kiinnittää oppilaan vahvuuksiin ja huomioida erityisen tarkasti se, että oppilas saa tarvittavan tuen ja ohjauksen näiden taitojen harjoitteluun ja että näissä asioissa olevat, usein hyvin pysyvät haasteet eivät vaikuta oppilaan arviointiin kohtuuttomasti.
- ▶ Työskentelyn arvioiminen osana oppiaineita antaa mahdollisuuden huomioida erilaiset oppijat. Se korostaa kuitenkin koulunkäynnin ja yhteisen toiminnan merkitystä ja käytännössä oppiaineesta ei voi saada hyvää arvosanaa osallistumatta tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn ja työskentelytaitojen opiskeluun.
- ▶ Koska oppiaineen arvosana muodostuu osaamisesta ja työskentelystä, voi kunkin oppilaan vahvuudet huomioida näitä osa-alueita tasapainottamalla arvioinnissa.

Käyttäytymisen arviointi

- ▶ Käyttäytymisen arviointi on irrallinen muusta arvioinnista.
- ▶ Käyttäytymisen arvioinnin tulee perustua käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.
- ▶ Käyttäytymisen arviointi on ennen kaikkea yhdessä sovittujen toimintatapojen ja sääntöjen noudattamista.
- ▶ Oppilaan käyttäytymistä ei saa ottaa huomioon oppiaineen arvioinnissa eikä oppilaan "asenne" saa vaikuttaa oppilaineen arviointiin.
- ▶ Oppilaan käytöksen tai tarkkaavuuden ongelmista johtuvan toiminnan, oppilaan temperamentin tai persoonan ei tulisi vaikuttaa sisältötavoitteiden arviointiin.
- ▶ Arviointia ei saisi koskaan käyttää rangaistuksena. Oppilaan häiritsevään käyttäytymiseen tulee puuttua muilla keinoilla.